

(i) Printed Pages : 4

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

|   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 0 | 2 | 3 | 6 |
|---|---|---|---|

Exam. Code :

|   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 0 | 0 | 0 | 3 |
|---|---|---|---|

**B.A./B.Sc. (General) 3<sup>rd</sup> Semester**  
**(2122)**

**PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)**

**Paper : Personnel Administration**

**(With Special Reference to India)**

**Time Allowed : Three Hours]**

**[Maximum Marks : 90**

**Note :—** Attempt **FIVE** questions in all including Question No. I which is compulsory and selecting **ONE** question from each unit.

I. Attempt any **nine** of the following in **25-30** words each :

- (a) Define "Personnel Administration".
- (b) Write any two features of Civil Service.
- (c) Write two remedies of Bureaucracy.
- (d) Differentiate between Direct and Indirect Recruitment.
- (e) Write any two functions of UPSC.
- (f) Define 'Recruitment'.
- (g) Define 'Training'.
- (h) Define 'Conduct'.
- (i) Write any two methods of Training.
- (j) What do you mean by corruption ?
- (k) What are Administration Tribunals ?
- (l) Write any two methods of Recruitment.

9×2=18

## UNIT-I

- II. Discuss the meaning and characteristics of Bureaucracy. 18
- III. Write significance and features of Rank and Position classification. 18

## UNIT-II

- IV. Discuss in detail about Recruitment System of Higher Civil Services in India. 18
- V. Write down the composition, functions and role of SPSC. 18

## UNIT-III

- VI. Discuss the meaning and significance of promotion. 18
- VII. Write about Discipline and Ethics in Public Services. 18

## UNIT-IV

- VIII. Define 'Morale' with causes of low morale. Also write the measures for Improvement. 18
- IX. Define 'Corruption' with causes and remedies in Administration. 18

### (हिन्दी माध्यम)

नोट :- सभी में से पाँच प्रश्न करें। साथ ही प्रश्न न. I अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

- I. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ प्रश्नों का उत्तर 25-30 शब्दों में दीजिए :
- (a) "कार्मिक प्रशासन" को परिभाषित करें।
  - (b) सिविल सेवा की कोई दो विशेषताएं लिखिए।
  - (c) नौकरशाही के दो प्रतिकार लिखिए।
  - (d) प्रत्यक्ष और अप्रत्यक्ष भर्ती के बीच अंतर करें।
  - (e) UPSC के कोई दो कार्य लिखिए।
  - (f) 'भर्ती' को परिभाषित कीजिए।
  - (g) 'प्रशिक्षण' को परिभाषित कीजिए।
  - (h) 'आचरण' को परिभाषित कीजिए।
  - (i) प्रशिक्षण की कोई दो पद्धतियाँ लिखिए।

(j) ਘੁਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ?

(k) ਪੁਸ਼ਾਸਨ ਨਯਾਧਾਧਿਕਰਣ ਕਯਾ ਹੈਂ ?

(l) ਭਰਤੀ ਕੀ ਕੋਓਂ ਦੋ ਪਢਤੀਯਾਂ ਲਿਖਿਏ।

9×2=18

### ਯੂਨਿਟ-1

II. ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਕੇ ਅਰਥ ਔਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਯਿਏ। 18

III. ਰੈਂਕ ਔਰ ਸਥਿਤੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੇ ਸਹਤਵ ਔਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਕੋ ਲਿਖੋਂ। 18

### ਯੂਨਿਟ-2

IV. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਹਾਧਰ ਸਿਵਿਲ ਸੇਵਾਔਂ ਕੀ ਭਰਤੀ ਪੁਸ਼ਾਲੀ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਵਿਸ਼ਤਾਰ ਸੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ। 18

V. SPSC ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰਯੋਂ ਔਰ ਭੂਮਿਕਾ ਕੋ ਲਿਖੋਂ। 18

### ਯੂਨਿਟ-3

VI. ਪਦੋਨਨਤੀ ਕੇ ਅਰਥ ਔਰ ਸਹਤਵ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ। 18

VII. ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਾਔਂ ਮੇਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਔਰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਲਿਖੋਂ। 18

### ਯੂਨਿਟ-4

VIII. ਨਿਮਨ ਮਨੋਬਲ ਕੇ ਕਾਰਣੋਂ ਸਹਿਤ 'ਮਨੋਬਲ' ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਯਿਏ। ਇਸਮੇਂ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਉਪਾਯੋਂ ਕੋ ਭੀ ਲਿਖਿਏ। 18

IX. ਘੁਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕੋ ਪੁਸ਼ਾਸਨ ਮੇਂ ਕਾਰਣੋਂ ਏਵਂ ਪੁਰਿਕਾਰੋਂ ਸਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਯਿਏ। 18

### (ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।  
ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

I. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

(a) “ਪ੍ਰਸੋਨਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ” ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(b) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

(c) ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਕਾਰ ਲਿਖੋ।

(d) ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰੋ।

(e) UPSC ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਫੰਕਸ਼ਨ ਲਿਖੋ।

- (f) 'ਭਰਤੀ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (g) 'ਸਿਖਲਾਈ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (h) 'ਆਚਰਣ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (i) ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਲਿਖੋ।
- (j) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (k) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਿਆਂ ਸਭਾ ਕੀ ਹਨ ?
- (l) ਭਰਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਲਿਖੋ।

9×2=18

### ਯੂਨਿਟ-I

- II. ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- III. ਰੈਂਕ ਅਤੇ ਪੇਂਜੀਸ਼ਨ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 18

### ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- V. SPSC ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖੋ। 18

### ਯੂਨਿਟ-III

- VI. ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- VII. ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 18

### ਯੂਨਿਟ-IV

- VIII. ਘੱਟ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ 'ਮੋਰਲ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਪਾਅ ਵੀ ਲਿਖੋ। 18
- IX. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਚਾਰਾਂ ਨਾਲ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। 18